„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 175. У Новом Саду у петак 14. (26.) новембра 1886. ГОДИНА XXI.

ГЛАС ИЗ НАРОДА.

Ако ће човек непрестано само забадати иглу и провлачити конац, а ништа не сашити, ништа не створити, онда боље да се окане ћорава посла. Неће ни себи нити другом ком хаснити својим несмисленим радом, већ ће само улудо трошити ово драгоцено време. Боље му је, да и не ради ништа, него да за бадава мучи и себе и иглу и квари материјал.

То исто важи и за рад на јавном пољу. То исто вреди и кад се тиче опште народних послова. Ако ћемо само говорити и писати, а ништа не радити, онда боље да ћутимо. Ако ћемо свету да покажемо само, да нисмо неми, а ништа да урадимо, онда боље да за увек занемимо. Онда изилази готово на једно, а говорили, а ћутали. Ако говоримо, наши ће нам се противници у брк смејати, јер знају, да смо ми јунаци само на језику, а иначе да смо нико и ништа. Ако будемо само говорили, а ништа не делали, онда никад ништа постићи нећемо. Да је кнез Лазар остао само при том, што је на Муратов позив одговорио, да му неће послати нити харач од седам година, нити кључеве од српских градова, онда би Мурат певајући ушао у Србију и подсмевао би се, како је лакоуман српски цар и како је луд српски народ. Од простих речи нити ће се ко заплашити, нити се може одбити душманска навала. Али кнез Лазар чим је онакви одговор послао турском цар Мурату, одмах је разаслао ситне књиге свим својим војводама, да купе војску и да се крећу на бој на Косово. Да су све војводе дошли на Косово, да се нису неки задоцнили и да није проклети Вук Бранковић издао, Срби би на Косову одржали сјајну победу. Но и овако, макар што су Турци надјачали, ипак је наш пораз на Косову сјајан био, а Турци су тако ослабљени били, да нису могли даље у Србију продирати, већ су земљу оставили царици Милици и високом Стевану. Народ је наш пак доцније и у ропству крепио и уздизао сјајан пораз на Косову. Ко се сетио ненадмашног јунака Милоша Обилића и његове побраће, ко се сетио, да је старац Југ са својих девет синова јуначки за српску слободу погинуо, ко се сетио мученичке смрти кнеза Лазара, ко се сетио Бановић Страхиње и Срђе Злопоглеђе, ко се сетио, како су сто хиљада српских јунака један поред другог изгинули за крст часни и слободу златну — тај се сваки морао поносити, што је Србин, те се може са тако јуначким претцима похвалити. Али да је остало само на речи, да кнез Лазар друго ништа није радио, него само написао оно писмо турском цар-Мурату — онда би Турци и без капи крви освојили Србију и ми би смо се морали стидети наших предака, па с болом у души рећи њиховим костима: „Што сте се речима и јуначили, кад сте на делу били — бабе!“ Овако им пак са поносним челом морамо рећи: „Изгибосте сви до једног, а царство нам не одбранисте, али сачуваste образ свој и осигурасте себи за увек светлу успомену, која нас и данас крепи и уздиже“.

Од косовске битке прошло је скоро пет стотина година. За то време претурио је наш народ много мука и невоља преко главе. Један део нашег народа оставио је стару постојбину, па је себи овде у Угарској основао нову домовину. Турчин је изгоњен из наше ове нове домовине и ми уживамо овде уставне благодети. Данас су настале са свим друге прилике, него што су оне биле, под којима су наши претци живели. Данас се ваља умом борити, а не копљем и мачем. Данас нам није никакво друго оружје потребно, већ једино устав и закон. Али и ту важи она паметна изрека, која вели, да речи саме по себи још не значе ништа. Тек им дела дају снагу и значаја.

И сад сам дошао на оно, што сам управо и хтео рећи.

У овом се листу писало и писало, како није доста, што су наши народни посланици на карловачком сабору учинили своју дужност и оправдали народно поверење, него и народ треба листом да покаже, да одобрава оно, што су његови посланици учинили. Герман иште, да му предамо кључеве од наше народно-црквене автономије, па није доста, што је само наш сабор рекао: „Не д мо!“ већ то треба да каже гласно и разговетно цео овострани народ српски. С тога је и речено у овом листу, да треба Герману, који се онако самовласно и самовољно владао на сабору, послати са свију страна неповеренице, а ако се буде сматрало за нужно, онда да се наш народ молбама и жалбама обрати и на сам угарски сабор.

Тако се писало и говорило, али се ништа није учинило. За то сам ја и рекао, да је боље, да се оканемо посла, ако ћемо само пробадати иглу и провлачити конац, а ништа не сашити, ништа не створити. Речи је било доста, а сад требамо прећи делу, требамо се нашим уставним правима послужити, па у свим нашим местима сазивати јавне зборове и на тим зборовима осудити Германов рад и послати му неповеренице због његовог владања на сабору и у опште због тога, што иде нашој тешко стеченој народно-црквеној автономији о глави. А ако мислимо непрестано само говорити, а ништа не радити, онда боље да ћутимо.

Но дотле ваљда још није дошло. Још нисмо обамрли, да више не осећамо болове, што нам душмани наше автономије задају. Још ваљда нисмо тако обневидили, да не видимо више сва она средства, која нам устав и закон дају, па да одбранимо истима наша права од калуђерског нападаја. Ја знам из искуства, да је наш народ вољан, да свим уставним средствима брани своја права. Ја знам врло добро, да наш народ неће да да Герману кључеве од наше автономије и да му се преда на милост и немилост. Али томе и таквом мишљењу треба дати јасна израза. У том погледу свако се наше место устеже и свако је упрло очи у Нови Сад. Треба само коло отпочети, па ће онда лако ићи.

С тога сам ја по својој простој али здравој памети прохес»пио, да ће најбоље бити, да ми Срби у Новом Саду одржимо јаван збор и на истом дадемо израза нашем мишљењу и нашој вољи. Треба нешто и урадити, а не само говорити на празно и ја држим, да ће Срби Новосађани учинити своју дужност.

Ја што имадох, то рекох, а сад, браћо Срби: а бог вам, а душа вам!..

Ђока Крушедолац
папуција.

ПОЛИТИЧКО ВЈЕРУЈУ.

XV.

(Стање у Троједници.)

Троједница, то је данас наша — трољетница. Доста је и помислити на Тројну Краљевину, па да Србина спопадне врућина и зима, и дође му да потоне у земљу само да ништа не види, ништа не чује. Од кад Срби воде политику, можда никад нису били ситнији, мањи и одвратнији, но што су то данашњи посланици у Троједници. Наш народ у Троједници не дели одговорност са својим посланицима, јер је обманут. Народ је у толико крив, што није на јавним зборовима довикнуо својим посланицима ово: „Као самосталне људе, са одрешеним рукама послали смо вас у сабор, а ви сте отишли правце у владин логор и допустили, да вам тамо сапутају руке. С тога вас ми не признајемо више за наше посланике.“

Ово, што су учинили данашњи посланици у Троједници, не могу никад оправдати. Они се не могу бранити чак ни тим, да су — преварени. Јер рецимо, кад су ушли у владину странку, били су тврдо уверени, да ће влада испунити њихов програм, „програм српског самосталног клуба“. Лепо! Ал кад се доцније доказало, да та влада није могла или није хтела оживотворити чак ни онај мршав „српски предлог“, онда су српски посланици били дужни, да кажу влади: „Ви или нећете или не можете ништа да нам учините, дакле збогом; нећемо ни ми да вас помажемо бадава.“ То би било природно.

Има две врсте политике. Једна је политика велика, крупна, политика кад народ каже: „ово ми припада; од овог не уступам, за ово ћу трпити, борићу се, па шат дође време, кад ће те хтети или морати да ме чујете.“ Ову велику политику може народ водити годинама без успеха, па да не црвени. Јер народ у том случају ништа не попушта, не савија се, не постаје мањи; не губи будућност. Друга је врста политике ситна; то је политика погађања. Ту народ већ попушта, ал попушта за то, да му и други попусте. Овака политика не сме се ни пола године водити без успеха, јер је то политика из руке у руку. Дајем ти, да ми даш. А чим народ да, а не добије, онда је смањен, оштећен; на једној страни је изгубио, а на другој страни није ништа добио. Ова ситничарска политика врло је опасна, јер ту обично иде једна страна другу да превари. А ко наиђе на тај танак лед, па пропадне, нема права више да се кочопери, јер му сваки може довикнути: „Е, баш си брате — будак.“

Наши посланици у Троједници изабрали су били ову другу „тандлерску политику.“ Да их премеримо! Кад их узмемо на политички кантар, морамо рећи, да су при почетку сабора били врло тешки. И да су умели да се држе на цени, било би још које-како. Ево зашто: На почетку сабора стојала је хрватска влада и њени хрватски противници тако, да би била тамо већина, куд претегну српски посланици. Српски посланици могли су владу да сруше, а могли су и да је подрже. А ко то може, тај се на сабору скупо плаћа, само ако хоће да тргује. Да видимо сад, како је био углављен политички пазар. Од наших посланика тражило се млого, врло млого.

Угарски министар Тиса труди се, да превуче Троједницу ближе к својој руци, па да је после по вољи навија. У том га помаже данашња хрватска влада. Помагати данашњу хрватску владу, значи помагати Тису. Сваки зна, да нас Србе у Угарској Тисина влада не помаже, а српски посланици у Троједници обвезаше се, да помажу њега. Браћа дакле напустише браћу. То је крупна, судбоносна ствар, то се не може ничим платити. Но наши посланици у Троједници присташе на то. Долази друго. Данашња влада у Троједници не воле слободе народне. Помагати је, значи, бити против слободе. А кад се сузи слобода у земљи, сужава се богме за све, па и за нас. И наши посланици присташе, да буду ђелати слободе, а то се богме не може ничим платити. Долази треће. Данашња влада у Троједници неће што већу самосталност земље... она хоће што већу зависност од Угарске; помагати ту владу, значи ићи против дозвољене, могуће самосталности домовине. То је на

ЛИСТАК.

ПОРЕЗА НА НЕЖЕЊЕНЕ.

Читао сам, па ми опет не помаже. Читао сам француска правила о „добром тону;“ читао Книгеову књигу о понашању с људима; читао Доситијева правила о благим обичајима, па напослетку и најновију књигу те врсте: „Не пристоји се.“ Бадава читам, кад ми не помаже. Исто сам, као она мачка, коју су припитомили и научили реду. Лепо се држала неко време, ал чим претрча миш преко собе, а она заборави на „питомост,“ па се устреми на њега. Оно није да важете, да и ја имам ваљда обичај хватати мишеве, хвала богу дотле није дошло, а и нека сам ма где на посети, па нека видим књигу, а нарочито новине, одмах ћу заборавити сва правила пристојности, па дај препрећи, разгледај, а богме некад и читај. Бива да ми негде и отворено кажу: „није у реду читати у друштву,“ ја просто кажем: „знам,“ па ми се мој одговор после још допада.

Имам једну младу, лепу прилично далеку рођаку. Та моја прија Даница зна врло добро мој обичај, па редовно уклања све новине испред мене, кад дођем у посету. Но у последње време поче да чини друкчије. Дочека ме с новинама у руци, па новине остави на сто. Први пут сам хтео да се покажем уздржљив и не маших се листа. Но ипак сам прочитао наслов и датум. „Neues Pester Journal 11. November.“ („Нови Пештански лист. 11. новембра“). Новине од тог дана био сам већ читао, па се уздржах. После неколико дана дочека ме моја млада прија опет с новинама у руци. Метла ми их тако близу, да ме чисто почеше да боду у очи. Бацим поглед, кад тамо опет: „Neues Pester Journal 11. November.“ Дакле стари лист. „А колико дана читаш ти један број новина?“ запитах је. Она као да се збуни, па рече: „Случајно је.“ Но ја се ни тада не маших новина. Кад после три дана, а моја прија опет држи те новине у руци, па кад их остави на сто, само што ме не гурну њима у лакат.

Тада сам погодио, шта је. Она ми је на леп начин потуривала те новине; хтела је, да их читам. Нисам се преварио. Кад се дограбих листа, видех једну белешку подвучену оловком. Тамо је писало ово: „**Пореза на нежењене.**“ Француски посланици имаће још ове сесије да решавају о томе, да се уведе пореза на нежењене. Ма како да је чудан овај предлог, њега су изазвале врло жалосне прилике. Бројеви су доказали, да је последње године у Паризу било 490.104 нежењених људи, а 416.459 неудатих девојака. Ту нису урачунани удовци и удовице. У исто доба било је ожењених у Паризу 379.279 људи, а удатих 381.754 женскиња. Кад се узме још 300.000 које млађих момака, које млађих девојака, онда излази, да данас у Паризу од оних, који су за брак способни, много више њих живе ван брака, дакле против природе, но што живи у браку. У целој Француској већином по варошима има данас на 2 милијона момака, који воле да живе по бећарски, но да се жене. Ти ће се дакле порезати.

Прочитао сам пажљиво ту белешку, па онда пажљиво погледах и моју прију. „Ти си ми хотимице потурила ове новине,“ рекох, „хтела си, да прочитам ову белешку. Сад ја мислим овако: Или си хтела да се разговараш о тој ствари са мном, па ниси знала друкчије почети но овако, или си ми забележила ово оловком, да ја то преведем за „Заставу“, па да онда ваљда напишем још и чланак, да и код нас треба порезати дрвене и нехатне младожење, који неће да се жене.“

„А таман си погодио... Ви сте ми људи за тај посао. Треба бити Француз, пун галантерије па онда покренута оваку ствар. Њихов министар финанције тера чак и при порези галантерију. То може само Француз.“

„Баш си патка.“ — „Шта?“ „Патка си.“ — „Хвала лепо!“

— „О молим; на мало.“

„Него збиља, да се разговоримо озбиљно. Ја не знам, из чије је главе изишао тај предлог, али ти кажем, да га зацело није измислио прави Француз, него какав покрштен Чивутин. Зар у том предлогу има неке галантерије према женскињама? Никада! Тај предлог о тој новој порези је груб, суров, неделикатан. Пореза се узима на уживање. Људи плаћају држави порезу од онога, од чега имају неке хасне. А они, који траже, да се уведе пореза на нежењене, признају тим, да је уживање и благодет бити нежењен, па ко веле, кад се на све благодети плаћа пореза, зашто се неби плаћала и на — бећаршаг. А ја у томе бога ми не видим никакве галантерије према женскињама, шта више, то је за њих увреда.“

„Ја нисам учила никакве правничке науке, па да знам потанко, које се ствари порезују. Али то видим и са ово моје четир више девојачке школе, да пореза на нежењење треба да буде нека врста терета и ништа више. То је као нека казна. А ти си сасвим изопачио ствар.“

„А, ни да би речи. Ево усвајам сваку твоју реч. Рецимо дакле, пореза ће се узимати од нежењених, као казна. То би био дакле као неки бич, којим би држава терала младиће пред олтар. Замисли само, свака три месеца шаљу ти опомену, да платиш ту порезу, а то је

штету свију грађана, па дакле на штету и Срба у Троједници. И на то присташе наши посланици.

Видели смо дакле, колико су српски посланици попустили. А шта им је обречено за све то? Чак им није обречено ни то, да ће се извести програм „српског самосталног клуба.“ Хрватска влада је узела црвену оловку, прекрижила је њоме из српског програма школе и рекла: ово друго даћу вам: питите. Српски посланици се задовољише тиме. Ставили су „српски предлог,“ који је примљен једногласно у сабору и сад је био ред на владу, да се тај предлог оживотвори. Ал то она није учинила, српски је предлог на хартији и данас га једу мољци. Хрватска влада показала је српским посланицима шарено јаје, и то неко испрљано шарено јаје, рекла им је: „Сагните се мали моји у прашину, пружите леђа, да ме подигнете, па ћете добити то шарено јаје.“ Ал кад српски посланици падоше у прашину и подржаше владу, она је метла оно обречено шарено јаје у џеп, па је ни бриге није. А наши посланици још су и сад у оном јадном, одвратном положају, у ком су били пре. Не мичу се.

Па сад? Е сад неки од посланика веле онако у четир ока: „Преварени смо.“ „А што по богу браћо не устајете на ноге, кад је тако, но још једнако кулучите?“ На ово питање неки веле: „Сад је све доцкан. Ми смо лепо испрва мислили; имали смо чак муке, док смо неке посланике из српског клуба увукли у владину странку, ал кад се то десило, па овај постао делегат, онај потпредседник, онај не знам ово, онај оно, од ото доба не би ни четврти део посланика изашао из владине странке, па да дрва на њему цепају.“ Неки веле отворено: „и то је добит. Зашто не би једаред и Срби били делегати, потпредседници и шта ти ја знам, него све други?“ Ето, до тог је дошло; — о народу ни спомена нема. Жалосно и јадно испаде дакле српска политика у Троједници. Негдањи српски самостални клуб не савија се више око српске и слободоумне мисли, па да може чинити, што му та мисао налаже, него се савија око хрватске владе. Неки посланици веле, да неће више патраг; неки веле, да не могу, а неки стоје и кукају. Жао им је, али се не мичу, да стресу јарам са себе. Клонуо им је дух. Из тога се најбоље може видети, како је опасна политика попуштања, види се, како је то опасно, кад је неко држао ма и кратко време савијена леђа, јер доцније и кад хоће да се исправи, не може, бриде га крести.

Бићу праведан. Има један посланик Србин, који се мушки одупр'о и не хтеде ући у владину странку. Слава му! Но слава му само дотле, али не даље. Он је онакав, какав треба да је у кавани и на сокаку, али не у сабору. У сабору је мртав. Но од народног посланика мало је, кад брани народна права у кавани и на сокаку, јер се он заклео, да ће бранити народна права у — сабору. О скоковима барона Живковића нећу да говорим, јер судећи по његовој прошлости, он се опет спрема, да ускочи натраг у владину странку. А и кад је искочио из владине странке, искочио је не мушки, него као политички хром човек, искочио таман до странке средњачке, странке хрватских барона.

И тако од толико Срба посланика, које је наш народ послао у троједнички сабор, ми се данас узалуд обзиремо и тражимо — одбрану. Народ је остао сам... Сам! Да грозне речи! Срамота је, али горе главу. Не заборавимо, да је тај самац: — народ. И кад народни посланици мора да крију очи од народа или ћуте, народ ће морати на идућим изборима тим јасније да проговори.

Не пијте чивутску ракију!

Није давно било, кад смо на овом месту о чивутској ракији, тој морији, што трује наш народ, опширно говорили. Но то нисмо чинили само ми, одавно су већ наши ратари по листовима упозоравани да се клоне те ракије, па ипак слабе — вајде.

За дивно чудо, да је код наших ратара укорењено уверење, да чивутска ракија није шкодљива, шта више, да има питајући утицај на човечије тело. То погрешно сваћање мора да долази поглавито отуда, што наши ратари не виде или неће да виде шкодљиве посљедице, које наступају по онога, који троши то рђаво пиће. Но томе се не треба чудити, јер те посљедице и не наступају тако брзо, да би се оне могле на први поглед сматрати за посљедице уживања ракије. Јесте ли видели, како трулеж почиње на јабуци, па како се даље развија и напослетку обузме целу јабуку. Ето, исто тако ракија руши и развија трулеж у телу човечијем. Трулеж обузме тек доцније тело, а болест и смрт наступа много касније.

Но као што све напредује и као што се све на свету усавршава, исто је тако и чивутска ракија постигла своје савршенство. До сад је убијала само доцније хришћанске жртве, а сада убија много — брже.

Јавили смо већ за толнански случај, како су се у ракијском казану купали шугави и болесни Чивути, па како се из тог казана после продавала ракија. Но то све није ништа спрам случаја, који се десио у Мајши у Угарској.

Из чивутске ракиџинице изашао је напит човек са бочицом ракије у руци. На улици се играло три дечака, а човек их понуди с ракијом. Деца нису хтела пити, но он им поче говорити, како је то слатка ракија и примора их да пију. Деца узму неколико гутљаја ракије, а човек оде даље. Није прошло ни неколико минута, деци повли и за 12 сати они су лежали на столу мртви, ладни, ледени. Отровала их, убила их чивутска ракија.

Свет се узбунио и тражио да лешине прегледају лекари, но то се није догодило. Чивути су израдили, те лечника баш онда „случајно“ није било код куће и тако није лекарски утврђено, да су деца отрована чивутском ракијом, но зато је ипак доста јасно, да су они баш ракијом отровани.

Као што се дакле види, чивутска је ракија постигла своје савршенство. Она убија сада људе много брже, но што је то до сад било. Чивутство, коме је прва циљ, да међу нечивутима својим радом остављају моралну, материјалну и телесну пустош, може сада ликовати. Циљ је постигнута, јер им је пошло за руком, да ракију, коју они пеку, тако удесе, како би она свој шкодљиви, разоравајући утицај што пре постигла. Право ово рече Иштоци, у свом листу: „Из љубља ових, које је чивутство отерало својим исисивањем у грех, могла би се тако величанствена кула саградити, какве нити је било, нити ће бити икада. Та кула била би вечити споменик чивутске тежње, за „културом.“

И доиста, колико су већ Нечивута Чивути упропастили и упутили их на грешну стазу, а колико ће тек сада да постигну са савршеном чивутском ракијом.

Ми се грозимо, кад помислимо на мајшански случај и на сличне случајеве, који се тако често понављају, без да за њих сазна јавност. Па шта ће тек тужан од сада бити, кад је чивутска ракија постигла савршенство!

Ствар је и сувише јасна а да би требало још пуно говора. Опасност, која грози од чивутске ракије, клица болести и смрти коју она у себи носи, треба да нас тргне из досадање равнодушности. Морамо једаред бити на чисто с тим, да је чивутска ракија од ужасних посљедица по наш народ и по његово здравље, па почети радити, да се она из српске куће истисне. Грдан би грех теретио душе свију нас кад би заборавили, у каквој се опасности налази народно здравље. Свугде треба да одвраћамо народ од чивутске ракије. Срби гостионичари не треба да је више продају, а Срби ратари да је купују. Тада ћемо данути душом јер би народно здравље било очувано од грдне несреће.

И. И—ћ

Писмо из Србије.

Београд, 12. новембра.

Нисам вам давно писао. Можда ће те се томе и чудити, но не треба да се чудите. Из ојађене Србије не могу вам ни онако радосних вести јавити, а о напредњачким чудима и покорима, не могу сваки пут ни да пишем, јер ми пуца срце од туге, кад видим, шта се све овде догађа.

Овде је настало тако ужасно стање, да ни под турским дахијама није било горе. Врхунац напредњачких насиља и покора достигнут је. Апшења виђенијих људи, крађе по железницама, порезним звањима, пропадање народа, то је сад у Србији на дневном реду. Излишно је већ и говорити о овом чуду, дошли смо већ до прелома и бог би га сам знао, шта ће од Србије бити, ако овако и даље устраје. Право вели „Нова Уставност“ у једном чланку: „Где се из апсане иде у скупштину, а из скупштине опет у апсу, ту је сваки говор излишан“. Код нас се апсе посланици, новинари, највиђенији људи, који се усуде, да и једну речцу проговоре против садањег стања.

Тако је у Горњем Милановцу напредњачка обест већ прешла границе зверског беснила. На двадесет најодличнијих српских грађана оковани су у најтеже гвожђе и бачени у тавницу, где су ужасно мучени. То је све учинио тамошњи сремски капетан и обедио људе, да су они суделовали при убиству напредњачког посланика Вељка Јаковљевића, који је још прошле године убијен. Шта тај капетан није починио! У школу увео жандаре, док учитељ предаје, жандар стоји у школи, да учитељ не би „бунио“ децу. Војску је тужио, што неће да туче народ. Народ апси, дави га и бије у тавницама. Но што је сад учинио са 20 грађана, то нису радили некад ни с робовима црнцима. Почујте само:

На Митров дан ухапсили одличног грађана Максима Сретеновића, па га у тешким оковима отпратише у брдо Рудник. За њим одведоше у брда још двадесетак грађана и неколико жена. Одвели су их за то у брда, да их боље могу мучити, да им се писка не чује. Мучили су их ужасно. Прво их обесили испод мишака, везали их по средини за један дирек, а ноге конопцима везали, па изтежући савијали, док им нису дошле пете за врат! Кад су их тако обешене у кврГу савили, питали су их, да ли су убили Вељка. Мученици, да се ослободе мука, рекоше у први мах, да јесу, но после су порицали. Сада наста туча, тукли су их ко волове, крјали прсте, боли усијаним гвожђем. То је трајало целу ноћ, у јутру су их довели у Милановац. Људима су утрнули сви живци од мука, они више не осећају, убогаљени су, рукама не могу ништа, ноге тако исто. Довели су их пред капетана, а овај ће: „Пошто сте признали, да сте убили Вељка, то ви бунтовници хајд у апс!“ — Па их за тим турише у влажну апсану.

Ето, тако се ради код нас и то после нишке скупштине, која је народу повисила порезу и угушила српско-учено друштво.

Док се то тако са Србима у српској краљевини ради, дотле се Чивути у тој истој српској краљевини гоје. Они су поплавили Србију, а заузимају и у државној служби угледна места. Тако је Хајим Давичо Чивутин, постао српским подконзулом у Пешти!

Тешко српској краљевини, кад је имала министра финансија Чивутина и кад је у иностранству заступају — Чивути.

Ј.

Писмо из Русије.

Петроград, 9. новембра.

Бугарска ствар постигла је свој врхунац и скоро ће се морати решити. Салисбери, Тиса, Смолка и Калноки рекли су своју и сад се у неколико разазнати даде, шта се и како се мисли, жели и намерава? Жеља је једна и иста и све се односи на то, да би требало Русији рат објавити и исту побити! Такве се жеље чуле већ одавно, али је Русија читава и здрава остала.

Сад је питање, да ли Русија пута има и да ли когод од ње захтевати може, да се она и по други пут за Бугаре у борбу упушта и жртвује? Узимајући све околности у обзир, јасно је као бели дан, да Русија више пута нема за Бугарску ништа учинити.

Но оставићу Бугаре и Бугарску и проговорићу вам коју, да ли је Русија за рат спремна и како се о том будућем рату говори? У Русији никад велике и важне догађаје, као и велики будући рат из вида и мисли изгубили нису. После последњег рата у ком је Русија победила, обратили су Руси сву пажњу на све недостатке у војничкој спреми, устројству и свему, што се на војништво односи. Сва нужна преустројства и допуњења спроведена су и на све стране војнички путови и укрепљења саграђена. Бројно умножена је војска, да је страх на бројну снагу Русије и помислити. По најновијем исказу могла би Русија у случају нужде у један мах три милијона војске покренути, а у земљи толики исти број као причуву оставити. Сама коњица изнаша преко 350.000 уређене војске, а толико и још више, која би пошла на позив камо јој се нареди. Већ та једна околност довољна је, да се Русија рата не плаши, нити она у најнеповољнијем случају страхује, да би у своме поседу оштећена бити могла. Русија могла би сваки рат ако ће три године продужити. Што се родољубља и пожртвовања руског народа тиче, то му у свету равног нема. И сами руски нихилисти велики су родољуби, кад се Русија за своје право бори. Што се средстава тиче, то треба узети да ни једна држава тако добро не строји, као Русија. Све што јој треба, то има у земљи, ако рат далеко изван Русије поведе. Деси ли се, а то је врло можно, да се рат на туђу земљу пренесе, то ће Русија иначе ратовати, него што је то до сад чинила. Ни једна држава није до сад тако великодушно ратовала, као Русија. Она је сваку земљу и народ од намета и другог терета штедила и све у готовом новцу плаћала. У будуће једва ће тако бити. И тако, што се војене спреме и убојне снаге тиче, то данас Русија као никад до сад добро и предобро стоји и не плаши се, ако ће онаки и још силнији савез непријатеља као у кримском рату против себе имати.

Код све те спреме и своје непобедиме снаге, Русија ипак не мисли рат изазивати јер ништа по срећи нема, зашто би Русија ратовала? Из искуства зна и види Русија, каква јој је корист од ослобођених Бугара, које је она на ноге подигла оружје им у шаке дала. Али ако тај рат ипак и против воље Русије узбуде, то ће Русија исто примити, не осврћући се, ко ће против ње бити и дали је ту једна, или четири државе.

Што се Бугарске и ондашњих прилика тиче, то су сви изгледи, да ће Русија све онако оставити, као што је. Можда се Русија у будуће у бугарске одношаје ни онолико мешати неће, у колико се до сад мешала, али заиста ни другим допустити неће, да се мешају. Устреба ли и ако то узмора бити, да се Русија у бугарске ствари умеша, то ће једног јутра руска војска у Бугарској осванути и ствар ће бити свршена у корист Словенства и самих Бугара.

П.

Преврат у Бугарској.

Ђенерал Каулбарс и сви руски конзули оставили су бугарско земљиште и отишли у Русију Тако им је наредила руска влада, по што бугарски намесници не само што се нису хтели обзирати на руске захтеве, него су бугарски жандари почели злостављати руске поданике. На то је ђенерал Каулбарс тражио од бугарске владе, да се казне они, који су криви, што се повредили руски поданици, па по што је бугарска влада оклевала, да даде задовољења, то је руски цар наредио, да ђенерал Каулбарс и сви руски конзули оставе Бугарску и Источну Румелију. То значи, да Русија прекида сваку све-

---

уједно опомена, да се ожениш. Напослетку некоме долази горчило, па однесе перину испод њега, а све зато, што је нежењен. Сиротан кука, а егзекутор вели: „А ког се врага не жените!“ Благо женскињама, ако је дотле дошло, да у образованој Француској таквим начином терају мушке у свети брак. Ја нисам галантан, у мени има чак грубијанлука, али ме таква суровост буни.

„А врло ми је добро познато, да ти имаш о свачем грубијанско мишлење. Него немој мислити да ћу ти данас тако лако уступити. Допустићеш ми, да те подсетим на ово: Ожењен човек узима на себе велике обвезе. Он издржава читаву породицу, он даје држави раднике, војнике, он мора можда једном гледати где на разбојишту издише његова крв, он се брине за оне млађе, на којима ће да остане свет... То су големи терети. Па зар није право, да онај нежењен буде порезан зато, што тих терета нема? Само што је право.“

„Зашто си поцрвенила, кад си ми ово говорила?“

„Нисам поцрвенила.“

— „Ево ми сеци врат.“

„Шта ће ми твој врат?“

„Сеци ми врат, ако је то, што си сад рекла, изашло из твоје главе. Ти си то бог би га знао где читала, па ти је неке речи тешко било поновити; но све једно је. Ми нисмо с тог краја почели. Била је реч о томе, да ли је галантно, што се узима та пореза. Из твојих речи се видило, да си ти очекивала, да ће тај терет, та пор за помоћи, и да ће бити у будуће мање нежењених.

„Ја и сад држим, да ће бити.“

„Ја опет јако сумњам. Баш твоје речи, које си мало час изговорила, доказују обратно. На ожењена човека наваљени су одиста силни сваковрсни терети. Шта је према томе пореза од неколико форината? Па опет видиш, онај, који хоће да се жени, он се неплаши оних терета који га чекају, но се жени, а ко неће, ни тај се неће поплашити од оно неколико форината, он ће опет остати нежењен. Ту има са свим других узрока... Ја видиш не бих се н. пр. оженио тобом, па да ми натуре двеста форината годишње порезе.“

„Грубијан! Ко би се женио с родом.“

„Не велим зато, што си ми род, него не би се женио с тобом, па да си ми сасвим страна, рецимо чак од кинеска племена.. Немој се срдити. Не велим то баш за тебе, него уопште. И код нас Срба страх од женидбе све то већма граби маха. А то није бадава, није случајно, нит би се томе стало на пут с уважањем неколико форината нове порезе. Кад дођем други пут, ја ћу ти разложити своје мисли; зашто ми бежимо од женидбе?“ А ако то занима читаоца и њему ћу казати.

К.

зу и свако пријатељство са данашњом бугарском владом, а шта ће иза тога следовати, то ће нам најближа будућност показати. Међу тим имамо из Бугарске да прибележимо ове догађаје:

Бугари су прославили дан сливничке битке, кад су победили краља Милана. Том приликом послали су бугарски намесници протераном кнезу Батенбергу честитку као „сливничком јунаку“, а раскнез им је овако одговорио: „Од свег срца захваљујем вам на ваше жеље. Поносим се, што видим, да укупан бугарски народ слави тај дан. Честитам вам, што је Каулбарс отпутовао.“ Новине нам не јављају, да ли је и краљ Милан честитао Батенбергу, као што му је честитао, кад се враћао у Бугарску, а протерани Батенберг заборавио је, да је у свом одговору, кад је већ споменуо Каулбарса, рекао и то, како је Каулбарс лепо отишао из Бугарске, док су међу тим њега — Батенберга — протерали.

Сад Бугари виде, шта Енглези вреде. Највише против Руса писао је бугарски лист „Независна Бугарска,“ али сад признаје и сам, да су их Енлези оставили. Исти лист јако напада сад на енглеску владу, па вели: „Енглеска је та земља, која нам је много обећавала и која нам је саветовала, да се Русији противимо, а сад нас у последњем часу оставља нашој судбини“. Скорим ће сви Бугари увидети, да им ван Русије пријатеља нема.

Ђенерал Каулбарс је сад у Цариграду, па је тамо са руским послаником Нелидовим посетио великог везира и турског министра спољних послова. Ради се на том, да Турска не буде против Русије, ако би дошло до европског заплета.

Енглези мисле, да је смер Каулбарсовог путовања у Цариград, да придобије турску владу за руски план, да султан именује мингрелијског кнеза Николу прво за гувернера Источне Румелије, а после да се изабере за бугарског кнеза.

У Берлину држе, да је због бугарских ствари стање у Европи врло запето и да је врло могуће, да ће доћи до озбиљног сукоба између европских сила.

Политички преглед.

Русија и Француска. Руски лист „Новоје Времја“ пише, да се Бизмарк треба узети добро на ум, јер сад може Русија чврсто на Француску рачунати. Ако Немачка узбуде још веће жртве од Русије у Бугарској тражила, то се лако може догодити, да руски посланик Шувалов отпутује из Берлина, а то би значило рат између Русије и Немачке. У том случају разуме се, да Француска не би стојала скрштених руку, већ би од Немачке оружаном руком затражила ово, што јој је Немачка 1870/1 године отела.

Владање ческих делегација. Чески лист „Народни Листи“ напада ческе посланике у аустријским делегацијама. Кад се у делегацијама рекло, да Русија хоће да уништи бугарску самосталност, онда су по том листу требали чески посланици устати, подићи свој словенски глас и рећи: То је лаж и клевета! Русија неће Бугарима ни косу на глави да дира, већ хоће само да спречи, да једна словенска земља постане играчком страних сплетака. Русија неће да је словенска крв на Балкану залуд текла. У кратко, чески су посланици требали поштено истину да признају, да не налазе никакве кривице на руској страни, да досадањим владањем Русије нису ни у колико аустријски интереси повређени и да ће с тога грофа Калнокија само у толико потпомагати, у колико се буде он трудио, да измири Русе и Бугаре и да се не меша у унутрашње бугарске ствари.

Немачка увећава своју војску. Ове недеље отвориће се немачки државни сабор у Берлину. Влада ће сабору одмах поднети предлог, да се умножи стајаћа војска. Умножење војске износиће по једнима 25.000 а по другима 40.000 људи, и то ће се остварити већ априла 1887 год. У престоној беседи објасниће се, у каквој свези стоји ово умножење војске и увећавање порезе са спољним приликама.

ДОПИСИ.

Из Славоније. (О Германовим присталицама на српском сабору.) Кад смо прочитали, да Герман себи никога не пушта, осим славонске посланике, нама на мах као оштар нож прође кроз душу: „Јао нама до бога милога, на нама је остануло клетва“, та је клетва тешка, као и косовска. Одвојити се од браће светла и чиста образа, па пристати уз народне противнике, куд ћеш веће срамоте по нас славонске Србе. Нашло се бездушника, па заведоше један део народа, а послужише се при избору и силом државне власти, и употребише превару. Опрнише нам образ, али дед да и ми са тих окречених гробова Христове приче састружемо креч, растворимо их, да свет од сад бежи од смрада. Герман је морално мртав, од те моралне лешине, верујте, наш Србин у опанцима, трговац и мајстор чисто се грози, а камо ли да пође за њим за кобну Голеш планину. Од ових се страна уортачише с Германом злогласни Бирач, Лишчић, Турало и Германов шарени Ђурковић. Ни један није пошао одавде да помогне народној ствари и срцем и душом, већ, кад је народ на највећим мукама, они му пружају Германов сунђер са жучи, а за оно мало тричаве награде, али запамтите: кога је Герман помогао, тај је себи образ оцрнио; не би га ни Дунав ни Драва опрала, да се перу од сад па до века. Пошао вам Лишчић одавде с удебљаном надом, е ће постати великим суцем, кад буде уз Германа. То казују речи његова оца: „Сад нек гледа шта ће, може постати суцем“. А Турало есапи, шта мари он, он је своје постигао: протурио је сина из ексекутора и опћинских ћирица у богослове. Тако аванзирати може само онај, коме је Герман род. Са трећом класом из V. разреда, дакле са лошом првом из IV. разреда отишао је син му за писарчића, а после за горчила (ексекутора). Па кад се већ нигде није станио, ни за шта није био, сину баби у главу, е треба дед Герман — шта ли је — да се постара за промућурно унуче, па га у богословију прими. Није чудо, што се тако збило, јер Германове присталице тргују црквом: Т. Димић прима 500 ф. да Герман неког запопи. Христос би требао да у наше време на ново сиђе на земљу и бичем истера из цркве недостојнике и скврнитеље божјега олтара. Ко за 500 ф. запопљује, макар и другом да иде новац у џеп, тај пљује на свети чин; ко Нестора Кукића пушта у олтар, гори је него он. То чини другом за љубав, па ко мисли, што не би учинио и своме роду глас: У нас је доста букава и буквића, мисли ваљда, треба да имате и моје горе — буквана. То се и отуда знаде, те народ јавно говори: Никад такве бруке, као сада, да се црквом трговина води. А Ђурковић — перјаница Германова? Он о себи може рећи са Шекспировим Рикардом: „Ни пас већ неће да ме залаје“ (Л. К.). Јер он је дотле дотерао, да му човек име изустити неће.

А Бирач, брат близанац Ђурковићев, како стојимо с њим? То је онај, што ужива: „распре семе посејати грко“, замутити воду па ловити. Од како је он запао у воћинске горе, од то је доба тица кукавица закукала угледу наше цркве овде, да већ не може бити горе. Ајде прото Бирачу кажи тако ти бога живога, колико си пута, од како си свећеник, говорио народу у цркви?

Ја ћу одговорити место тебе: говорио си као и у Карловцима на саборима. Наш народ без довољно српске свести има својих јада овамо доста, па да си бар који пут прозборио браћи, како нам је! Како те стид није било? Знамо, прото Бирачу, како си честитом Србину старом Марку Пекићу одговорио, кад су ти изриком казали, да мораш раме уз раме ићи с другим људима народне странке. Говорио си, да си увек био у народној слободоумној странци, па ћеш и сада, али ти, прото, оде у Карловце, па кад Герман поче звецкати, ти преврну вером, превари народ. Знаш ли ти, море, шта је то поштена реч? Као свећеник, учитељ морала, треба да знаш. Ко се од сада у приватном животу може поуздати у твоју задату реч? Да ли вршиш савесно своју дужност као прота? Одговорићемо ми: У Михољцу преписао поп Болић парохијални дом и пола сесије на своје име још пре толико година. Је ли то теби познато? биће да јесте, јер иначе не би од тебе зазирао, не би за тебе и твог Ђурковића гласао. Зашто не би и његов син у богословију, та услуга је ту?! Знаш ли ти, да постоје у твом протопопијату цркве тако зване голубињаци? Попа неће да прави голубињак, већ употреби св. цркву за то — е то су вам цркве голубињаци. Да човек види оно чудо екскремената голубијих — има их на кола — помислио би: та ово није чишћено од како је црква зидана, и помислите си св. икону, с једне стране лик светитељски, с друге стране — нећу да кажем шта, а тако је и с црквом, овамо светитељски лици — иконостас и св. олтар, а онамо тичији екскременти.

Има још једна кривица, која заслужује најстрожију осуду. Где су толике српске школе и земљишта њина, што је избрисано с имена српских црквених општина? То је црквено добро, па ако општина престане, припада народном фонду. Ми гледамо да добијемо натраг отете школе па онда купуј опет земљу, подижи на ново зграде. Што је дотле дошло, томе је у главном крив прота Бирач.

Поговара се још, да прота Бирач хоће са спахијом Јанковићем неку трговину да учини, хоће да му прода две филијалне сесије. Радознали смо, с чијим допуштењем и у чији ће џеп отићи новац. Чекамо званичну исправку у погледу тих сесија, па ћемо онда опширније говорити, а за сада нека нам је допуштена сумња, да је спахија Јанковић поклонио проти Бирачу оне дивне коње само за то што је леп.

Ето такви су ти наши славонски посланици, а Германове присталице! **Veritas.**

Вести из места и са стране.

Прослава Вука Караџића и Филипа Вишњића. Из Беча нам пишу: „Српско академско друштво „Зора“ у Бечу одлучило је, да ове године о уобичајеној беседи на св. Саву прослави стогодишњицу рођења Вука Стеф. Караџића и да с том прославом споји и прославу певача и гуслара народног Филипа Вишњића. Чист приход од те беседе намењен је подизању споменика на гробу Филипа Вишњића у селу Грку у Срему. Ми ово претходно јављамо, а доцније ћемо пошт. српску публику позивницама тачније известити“.

Управни одбор друштва за српско народно позориште имао је 12. новембра своју седницу. Председник др. Лаза Станојевић известио је одбор, да је био у Панчеву и да дружини добро иде. Посета је добра. — У дружину је поново примљен г. Андра Лукић са старом платом, но гђа Тинка Лукићка није могла бити примљена, јер сада нема упражњеног места за женске. — На расправи оставине пок. кнеза Карађорђевића у Темишвару заступаће друштво фискал др. И. Вучетић. — Из Панчева иде дружина у Сентомаш.

Уједињена омладина у Србији. Читамо у „Н. Уставности“: „8. о. м. на Аранђелов дан, био је огромно посећен збор, који је остварио замисао, која се већ почела поодавна да креће по круговима наше омладине, т. ј. образовало се друштво „Уједињене омладине“. Нама је познато недавно остварење оне мисли, која је истакнута у програму друштва „Св. Саве“. Омладина појимајући велики обим те мисли, а верујући у жалосну истину, да је међу њима самима малаксала српска мисао, сакупили се са циљу, да међусобним обавештавањем чврћа ту мисао овде у својој средини, како би касније била кадра, да из своје средине даје друштву „Св. Саве“ непосредне носиоце његове велике мисли. Као што напоменусмо, збор је био тако огромно посећен, да се морао свет да враћа, немогући ни из далека да присуствује, услед навале. На збору су створена правила у смислу напоменуте цели и изабрала је управа и то: за председника Никола Николић, адвокат, за потпредседника Веселин Радић, радник, за благајника Јоца Тадић, трговац, за књижничара Војислав Илић, књижевник, за деловођу Бранислав Нушић, великошколац, и још 10 одборника и 5 заменика где су ушли представници свију елемената, који ће бити сакупљени под овом заставом Пошто се одобре правила, управа ће позвати на упис у чланство.“ — Дај боже успеха.

† **Др. Јован Петровић.** У Кикинди је после дугог и тешког боловања у својој 63. години преминуо др. Јован Петровић, почасни физик торонталске жупаније. Лака му црна земља била!

О Пери Тодоровићу читамо у „Србобрану“. Оженио се. Ако то није ништа, али има нешто што показује карактер овога човека. Сватове је купио баш у овај дан, у који га је пре три године одвукао Никола Христић у Зајечар и осудио на смрт, т. ј. на Митров-дан. У сватовима је блистао — ко? — Никола Христић!

Грабовачкова парница. Јавили смо већ, да је Србин Милош Грабовачки, писац „Србинових Записника“ у Земуну оптужен због једне песмице. Тужио га је поштар предстојник у месту Градачцу у Босни, а није имао толико куражи ни да своје име на тужби потпише. Тако сад нит земунски суд нити оптужени Грабовачки зна с ким посла има.

Село у Бечкереку. Вел.-бечкеречко срп. црк: пев. друштво приређује у суботу 15. (27.) новембра Село с томболом и игранком у кафани „код Српског краља“. Распоред је овај: Јенко: „Падајте браћо“, Маршнер: „Већ славуј тијо пева“. Китл: „Жежуливка“. Говори др. Емил Гаврила. Прајз-Јавореки: „Под прозором“. Р. С.: „Постојница“ са баритон-соло (г. Ј. Завишић.) Маринковић: „Народне песме, II. Коло“. — Поклони за томболу примају се с највећом благодарношћу и могу се предати у српској читаоници.

И. Руварац потврђен за владику. Из Вршца нам јављају, да је на тамошњи владичански двор дошао званичан акт у ком се конзисторија доставља, да је грчетешки архимандрит г. Иларијон Руварац потврђен за вршачког владику.

† **Димитрије Чобић.** Читамо у „Панчевцу“: „Ономадне у четвртак преминуо је после кратке болести стари умировљени учитељ и управитељ српских граничарских школа Димитрије Чобић. Покојник се родио у Карловцима 16. јан. 1808. год. Учио је богословију у своме родном месту, а кад је ову свршио, постао је учитељем у Стар. Пазови, где је 3 год. провео; после је био у Земуну 22 год. а као управитељ нар. школа и препарандије у Панчеву службовао је преко 20 год. Он је радио и на књижевном пољу доста, пишући ситније књижице за народ, али је у томе мање био срећан, као што је знатно коло српских учитеља образовао, од којих данас леп број са најбољим успехом на школ. пољу ради. Као учитељ био је покојник врло марљив. Од како је у миру, уживао је годишњу припомоћ од 600 фор. из пар. фонда. — Бог да му душу опрости!“

Из Земуна јављају нам, да је сада укинуто плаћање динара за путнике из наше монархије, који прелазе у Београд. — Здравствено стање у Земуну је изврсно, да се боље не може ни захтевати. Ваљда ће нас колера обићи.

Туча између полиције и војске. Пишу нам из Земуна: Овде је сад у недељу и по трећи пут било туче између наше полиције и војске, која је у гарнизону. За чудо, да позвани не знају начина, како да те туче спрече. Ако се овако и даље пусти, може доћи до велике несреће.

Мучења по угарским затворима постају сад већ са свим обичне ствари. У селу Дергеју украду једном сељаку неки намештај. Жандари посумњају на два Румуна па их затворе и ту су их ужасно мучили, да сада неће вредити ни богу ни људима. Истрагом се доказало да су Румуни са свим невини, но жандари још нису оптужени што су их мучили.

Шегртске школе у Араду. Између арадске занатлијске власти и тамошњих трговаца и занатлија настала је запетост. Они се туже, да им шегрте баш онда терају у шегртску школу, кад њима највише требају, а кад су шегрти слободни, онда школе нема. Но то није послушала власт већ је 159 трговаца осудило новчаном глобом, што нису хтелишљати шегрте у школу. Кажњени трговци су апелирали.

Исељавање у Америку још једнако траје. Из горње Угарске селе се силни Мађари, но власти им прече то. Пре неки дан кренуло се пуно исељеника, но на граници их задржаше жандари. Са границе су вратили сваког исељеника, који није имао у џепу 500 фор. за пут. — Лепо. Дакле онај који нема 500 фор. неможе ићи у Америку, него мора остати овде да умре од глади.

Чивути у Аустрији јако су се осилили и уплив свој учврстили. То показује и овај пример. Немац трговац Ауман у Минихгрецу почео пропадати а све због тога, што су га подсели Чиве трговци. Он се нечем досети и метне на врати дућански натпис; „Хришћанска трговина“. То је помогло, но Чивути га због тога туже. Сви судови осим највишег, казне за то Аумана глобом. Види се и из овог, како чак и аустријски судови стоје Чивутима на услузи.

Велики пожар. У Манили појавио се у суботу 8. о. м. велики пожар. Изгорело је преко хиљаду кућа. Штета велика.

Заводи за лечење пијаница. Пијанства има у целом свету, код свих народа Било да се пије вино, ракија или пиво, било опијум или хашиш и т. д., тек човек је један свуда. У Јевропи ни један народ не може рећи, да је слободан од тога порока. Шта више и најпросвећенији народи исто тако стоје као и непросвећени. Није истина, да на пример Руси пију више него Немци. На против је доказано, да Немци ништа бољи нису у том погледу од Руса, и да има много народа у Јевропи, међу којима има много више бекрија него у Русији. Доносимо пример. Шведска па и Енглеска стоје на првом месту. И да се злу стане на пут ма колико, подигнуто је лечиште за бекрије код Хејмдала у Данској и од прошле године има већ извештај о успеху тога новог завода. Од болесника 67 од сто отпуштено је из завода, по што се доказало на њима, да су се знатно поправили. Само 8 од сто остало је са тим пороком. У Немачкој постоји од скора такођер доста таких завода, али о успеху не дознаје се још ништа.

Како се Ирци боре против својих угњетача. Ми смо чешће писали о начину борбе Ираца против својих угњетача. Ево још један пример из једног ирског листа: „Премда је госпођа Моронеј власница села, она не може тамо ни једнога коња продати. Касапин неће да јој прода меса, а пекар леба. Усљед тога морала је она сама касапницу и пекарницу начинити, те је једну собу „Атлантик Хотела“ претворила у депот, у којој једу људи, као што је и она, јер би иначе скапали од глади. Њу вазда стража чува. Она надзире мужење 13 крава. — Било је време, када су закупници испрегли коње испред њезиних кола, кад се вратила с пута кући, те ју сами возили; сада ју ни највећа сирота у селу не поштује.“ Ето тако раде Ирци са својим угњетачима.

„Женомрзац“. Јавилисмо већ, да се у Бечу покреће нов лист „Женомрзац“ покреће га Карл Конегу а први ће број изаћи 1. децембра. Лист ће се борити за еманципацију мужева испод женског јарма. Лист је покренут нарочито за оне мужеве, који имају „слачајте“ и „ћутљиве“ пунице. Издавач се нада, да ће имати доста претплатника. Можда ће му се нада испунити.

Кратке вести. Зграда лицеја у Мармарош Сигету изгорела је. Упалили су је досад непознати зликовци. — Из Сентешке сирот. благајне проневерено је 17,000 фор. — У Жидмондхази проневерио је бележник силан новац, па побегао. — У Доборјану убио је један Шваба сикиром своју жену, девојку и мало дете, па побегао. — У Тиролској срушила се једна ћуприја баш онда кад је пуно света прелазило. Двојица се удавила. — У Бреслави је ухваћен банкар Чива Бригер, који је прореверио 500,000 марака. — У бугарским школама заведено је учење немачког језика. — У јужној Америци појавила се колера. — 1887. г. биће у Барселони (Шпанија) међународна изложба. — У Паризу скочила је са 4. спрата на улицу једна госпа, што је муж казао, да јој је гадан — шешир. — Код Темишвара било је окршаја између разбојника Тошића и другова са жандарима Тошић и неколицина другова остали су рањени. — У селу Ервењешу убио слуга газду. — У Ч. Ренде изгорело је 5 кућа. — У Ст. Београду ухваћена је читава дружина чивутских кесароша. — У Мишколцу изигравају Чивути закон. Већ годину дана држе тамошњи чивутски трговци „коначну продају“ свог еспапа. Дућани су им пуни на штету хришћанских трговаца. — У Пешти се отровала једна шваља, јер није имала рада. — У Панчеву је у циљи помађаривања отворен течај за учење мађарског језика. — У Вршцу је умрла старица од 101 год. — У селу Нађ-Елведу изгорело је 35 кућа. — Основне школе у Панчеву које су због богиња биле затворене, отворене су сада.

Народна привреда.

Да више млека једна крава даје. Један практичан Американац вели да се за 5 процента може више млека добити од краве, кад се најтачније пази на извршење следећих тачака:

а) никада не гони брзо краву на пашу или с паше;

б) музи тачно у једно и исто време; 5 часова из јутра и 6 у вече, — најповољније;

в) за време муже спрам краве ваља бити са свим благ и лепо се понашати;

г) кад се почне мужа, треба брзо и са свим измузати;

д) не говори ништа и не мисли ни на шта друго за време муже; и

е) према крави се у опште треба понашати уљудно; пре муже треба краву лепо дочекати, а после муже опет је лепо и пријатељски испратити; у колико се пријатељскије према крави буде понашало, у толико ће она више млека дати.

Ето тако треба радити па да нам крава да више млека, а ево како се сада у ствари ради то:

1. Млађи држи краву која неће да стоји и почасти је кад год којим ударцем;

2. Пре подне се музе рано, с вечера опет кад се са свим смркне.

3. Музе су полагано и без бриге, а престане чим по мало млека цури — не измуза се са свим.

4. При мужи се разговара и смеје услед чега се деси кад год, да се и млеко проспе.

5. По свршетку муже, крава добија по један ударац из благодарности.

Све то произведе, да се млеко умањи најмање за пет процената.

Да се пшеница опрости буђавог мириса. Није ретко, да овршена пшеница кад се саспе у амбар, после кратког времена добије мирис који заудара на буђ. Узрок је томе у свима случајевима тај, што има у пшеници много влаге а приступ ваздуха није довољан т. ј. промаје нема. Ако се врло мало опажа буђав мирис, онда треба предузети лопатање. Но ако се опажа одвећ јак мирис, дакле кад су зрна почела да се кваре, онда је чишћење теже и мора се енергичније предузети, да се из пшенице уклони тај мирис. Треба узети дрвеног ћумура или угљена и мешати са пшеницом. У овом случају смеша се од прилике пола процента, т. ј. на један хектолитар пшенице пола литре ситно испрашеног и просејаног свежег дрвеног угљена, и пази, да се мешање изврши што је могуће равномерније, па се после две недеље шеница прорешета на решету. Ако се мешање шенице са дрвеним угљеном понови још једном или дваред, онда ће извесно буђавог мириса из ње нестати. За све врсте жита врло је добро ово средство, само већ ако није са свим јак мирис. Има и ово средство. Треба изручити пшеницу у какво корито, па је са свим полити врућом водом. Кад се вода са свим охлади, онда треба воду одасути а пшеницу разастрти на сунце или на какво топло место, да се час пре осуши. На сваки начин ово је средство практично, само у случају кад се има могућности, да се довољна количина воде на расположењу може имати. „Т.“

Трговина.

= **Нови Сад** 13. (25.) новембра. Пошто су са кишовитог времена путеви по нашој околини јако искварени, довоза са раном је врло мало на нашој пијаци житној већ од дуже времена. Шеница је на горњим пијацама прошлих дана са ценом се унапредила, па и данас се са повишеним ценама пазаре. Сва остала зрна на горњим пијацама у покрај слабог промета у попуштању цена.

На нашој пијаци је шеница још једнако при цени пониженој, нису ни млинови ни спекуланти заузети за што веће куповање. Шеница прве каквоће 8 ф. 20 н., средња 8 ф. Маполица 6 ф. 90 н. Јечам 5 ф. 20—40 н. Зоб 5 ф 50 н. Кукуруз некрљен 3 ф., окрљен 4—4 ф. 20 н. од 100 кгр.

Брашно је по пређашњој цени, ма што је шеница јевтинија, продаје има задоста. Цене су ове:

Број	0	1	2	3	4	5
ф.	16·60	16·—	15·40	15 —	14 60	14·20
	6	7	8	8½	8¾	9
	13·80	13·40	13·—	12.40	9 40	8·—

Лебље I. 10 ф., II. 9 ф., све од 100 кгр.

Остали производи по пређашњим ценама а при врло слабој продаји.

На месарској пијаци је мало теоца те су скупи, плаћа се за младе 10—12 ф, средње 12—14 ф., старије теже 16—20 ф. од ком. Овци 7—10 фор! од пара.

*

У **Будимпешти** 12. (24.) новембра. На житној берзи беше шеница довољно нуђена, а и воља за куповање би добра те се направило промета на 30.000 м. ц., по потпуно одржаним ценама па по нека партија је и опет са 5—10 н. скупље плаћена. Плаћена је шеница потиска тешке 81 кгр. 9 ф., 81.5. 9 ф. 5 н., 79. 8 ф. 95 н. 78.5. 8 ф. 90 н. Пештанска 80. 8 ф. 87½ н., 79. 8 ф. 75 н., 77.8. 8 ф. 70 н. Бечкеречка 1000 м. ц. 78.7. 8 ф. 87½ н. Бачка 3000 м. ц. 75.5. 8 ф. 75 н. Панчевачка 540 м. ц. 76.5 и 2.100 м. ц. 75.4. 8 ф. 62½ н. Са горње Тисе 77.8. 8 ф. 75 н. Српска шеница 2.500 м ц. 78. 8 ф. 45 н., 2000 м. ц. 76.7. 8 ф 30 н., 4000 м. ц. 76.8. 8 ф. 30 н. Све на три месеца.

Раж 6 ф. 42½ и 6 ф. 60 н. Јечам 6 ф. 60 н., бољи 7 ф. 75 н., 2000 м. ц. Кукуруз по 6 ф., све за готов новац.

Термини. Знатно виша лондонска бележења нису имала уплива, пошто се пријавило ново пошиљане шенице из Њујорка а ценом нешто нижом. Шеница је за пролеће реагирана од 8 ф. 80 н. до 8 ф. 73 н. а, на боља берлинска бележења се опет учврстила. У 5 сахати увече: Шеница за пролеће 8 ф. 92 до 94 н. Јесења шеница 8 ф. 73—75 н. Кукуруз за мај-јуни 1887. 6 ф. 6—6 ф. 8 н. Зоб за пролеће 6 ф. 45—48 н.

*

У **Штајнбруху** 11. (23.) новембра. Посао са угојеним свињама неиде одлучним током. Плаћа се за угар. мат. тешке 39—40 н., младе тешке 41½ до 42½ н., средње 42—42½ н., лаке 41—42 нов.

*

У **Пожуну** 10. (22.) новембра. На марвеном вашару је било 1329 ком. угојене рогате марве. Тенденција је била жива. Плаћани угарски творнички урађени 52—63 ф. 50 н., немачки 56—64 фор. Српски и угарски пустарски 40—52 ф. од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи
од 13. новембра.

Дукати — — — — — — —	5·93
Наполеондори (20 франака) — — —	9·95
4% угарска златна рента — — —	104·50
5% „ папирна „ — — —	9·385
Немачке држ. марке — — — —	61·75

Најновије вести

— Велике се силе договарају о кандидацији кнеза Николе од Мингрелије за бугарског кнеза, да би се бугарски спор што пре решио. Држи се, да ће се споразум постићи.

— Енглеске новине тврде, да је један бугарски посланик изјавио, да бугарска велика скупштина неће никад мингрелијског кнеза Николу изабрати за бугарског владара, па ни другог којег руског кандидата пре, него што се оствари уједињење Бугарске с Источном Румелијом. Исти посланик рече, да ће Бугарска организовати народну војску од 250.000 за одбрану слободе и независности Бугарске.

— Јављају из Софије, да су топцијски официри у Шумли склопили заверу. Влада је за то брзо дознала, те су сви шумлански топцијски официри морали дати своје оставке. Поручници Тодоров и Пањев протерани су преко Једрена из Бугарске. Војнички лекар, др. Тотев, који се хтео преко Рушчука у Румунију спасти, задржан је у Рушчуку. Ратни министар Николајев наредио је строгу истрагу. Ако тако и даље устраје, то скорим данашња бугарска влада неће имати ни једног официра више.

— Турска је и опет послала у Једрене неколико вагона цебане и друге војничке потребе. Утврђења код Једрена и на румелијској граници довршена су. У Македонију послала је турска влада 6000 коњаника.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 13. новембра у вече.)

Берлин. Државни је сабор отворен. На једном месту у престоном говору каже се, да је смер немачке политике, да се очува мир и да се одржи споразум између свију сила. За то Немачка због своје мирољубивости ужива опште поверење. У престоном говору наглашује се најзад пријатељство немачког цара са руским и аустро-угарским двором.

Софија. Против професора војничке школе, капетана Тепавичарева, учињена је пријава, да је више кадета наговарао, да се побуне. Командант вароши ухапсио је Тепавичарева, а кадете је обезоружао. Води се у тој ствари строга истрага.

Будимпешта. У угарским делегацијама поднео је одбор за спољне послове свој извештај. Известилац Фалк је прочитао извештај, који је после кратке расправе у опште примљен. У нарочитој расправи учествовали гроф Јулије Андраши, Евђен Зичи, Апоњи и Чернатоњи. За тим је извештај уз незнатне стилистичне промене примљен.

Петроград. Петроградски журнал вели, да је Русија Немачкој предала заштиту руских поданика у Бугарској, а Француској заштиту руских поданика у Источној Румелији, где и нема немачких конзула.

Рим. У јучерашњој седници талијанског сабора известили су војни и поморски министр сабор о стању војске и поморства, па су том приликом рекли, да је Италија за сваки случај спремна.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
КОД „СВЕТОГ САВЕ“.

НАЈВЕЋА НАКЛАДА СРПСКИ КАЛЕНДАРА

Штампано у 35.000 екземплара

ГОДИШЊАК, најстарији (36 година излажења), најпознатији и најјефтинији српски велики илустровани календар, са много одабраних слика у тексту. Цена је са уметнутим листовима за вођење месечног прихода и расхода 35 н.

ВЕЛИКИ ГОДИШЊАК, илустровани календар (са правом можемо рећи, да је највећи календар) са БИБЛИОТЕКОМ за НАРОД са многим лепим сликама у тексту — и са разноврсним одабраним садржајем. Придодати су такођер и листови за вођење месечног прихода и расхода 50

РУЖИЦА, најстарији (59 година излажења) српски календар, са одабраним народним песмама, приповеткама и разноврсним садржајем . . 20

ЛАСТА са књигом: „Црнојевићи“ у народним песмама 20

ЦРНОГОРАЦ са књигом: „Јунаштва црногорска“ у народним песмама 20

СОКО са књигом: „Најодабранije народне приповетке“, украшен са 8 лепих слика . . . 25

ОРЛИЋ са књигом: „Женидба и смрт“ кнеза Данила у народним песмама 20

БАЧВАНИН са књигом: „Шаљивац“ разне народне приповетке шаљиве с песмама . . . 20

БАНАЋАНИН са књигом: „Аделаида“ пастирка на Алпима 20

НОВОСАЂАНИН са књигом: „Деспотићи и Бранковићи“ у народним песмама 20

СРЕМАЦ са књигом: „Змај-огњен Вук“ у народним песмама 20

ПОЛАЖЕНИК са књигом: „Житије св. Василија“ 20

ДОМИШЉАН са књигом: „Циганski свет“ или разне досетке из циганског живота . 20

ХЕРЦЕГОВАЦ са књигом: „Херцеговачке народне јуначке песме“ 20

КАЛЕНДАР са додатом књигом: „Краљевић Марко“ у 25 песама и са 10 лепих слика . . 50

КАЛЕНДАР са додатом књигом: „Милош Обилић“ у народним песмама са 12 лепих слика 50

ВЕЧИТИ КАЛЕНДАР са додатим делом календарским за годину 1887. 70

Препродавцима мањим дајемо **25 процената**, а већим (који у партији узму) **33⅓ процената** (било или за готов новац или у комисију).

НА ЗНАЊЕ! Пажљивим чинимо сваког купца, ко год купи који год од ових календара, крајем године кад откине први табак, остаје му потпуна књига са илустрованим корицама заједно.

Толику пробитачност дајемо купцима календара наших.

ЗА ПРОДАЈУ КАЛЕНДАРА НА КОМАД

удесили смо, да сваки, ко нам за један комад новац (pr. Postanweisung) пошље, добија календар поштом о нашем трошку.

Осим тога код нас се може добити сваки немачки, мађарски, словенски календар и то за оне који у велико купују ценом и процентом издавачким.

У НОВОМ САДУ, на Лучин-дан 1886.

СРПСКИ КЊИЖАРИ И ШТАМПАРИ
Браћа М. Поповићи.

НОВЕ КЊИГЕ.

Изашле су из штампе и могу се добити у потписатој књижари:

СВЕСКА I.

ТРГОВАЧКА ПИСМА
РУЧНА КЊИГА
ЦЕЛОКУПНОГ ЗНАЊА ТРГОВАЧКОГ
ПО НАЈСТРУЧНИЈИМ ПИСЦИМА
за наше прилике удесио
АЛЕКСА КАРАНОВИЋ.
Цена 50 новч.

СИСТЕМ ТРГОВАЧКОГ КЊИГОВОДСТВА
НАПИСАО ЗА ШКОЛУ И САМОУКЕ
РАДИВОЈ ПРЕДИЋ
шеф књиговодства у привилегованој народној банци краљевине Србије.
Цена 2 фор. 50 новчића

У Новом Саду 6. новембра 1886.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

„СРЕМАЦ“
ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ, ПРИВРЕДУ И ЗАБАВУ

излази под уредништвом **Живка Вулетића** једаред недељно у **Илоку**. Цена му је на годину 4 фор., на 3 месеца 1 фор.

Има више од 40 година како први медецински ауторитети, међу њима професор Ополцер, прописују ДР. ПОПОВУ ВОДУ ЗА УСТА. Професор Драме употребио је ову воду пре кратког времена на бечкој ц. кр. општој кући за болне са највећим успехом, а најновије доба употребљује је префесор Др. Шницлер код болести у устима, врату, грлљану и деснима са најбољим успехом.

Зато је за многе, који употребљују анатерин-воду за уста од Др. Ј. Г. попа ц. кр. дворског зубног лекара у Бечу, иста вода постала како сигуран лек, тако и презервативно средство за сваког, који пати од болести у устима, зубима и врату.

Уједно се може добити и чувена анатерин — зубна паста и вегетабилни зубни прашак од ц. кр. дворског зубног лекара Др. Ј. Г. попа у Бечу по свима апотекама и трговинама с' парфилима у Новом Саду. Ова пуста и прашак препоручује се као обљубљено и успешно средство за чишћење зуба.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНО-ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ПЕРЕ Ј. МИХАЈЛОВИЋА
у Добринци (п. Рума)
потребује једног шегрта из добре куће и једног помоћника. 3—3

ЗА БАНКУ „СЛАВИЈУ“

траже се **заступници** (аквизитери), који би уз врло повољне услове по свима крајевима јужне Мађарске путовати, а своје понуде подписаном заступству поднети имали.

Врховно заступство „Славије“
2— у Новом Саду.

Будимпештанском изложбеном медаљом

ОДЛИКОВАНИ ГЛАСОВИРИ

Станујем сада у лебарском сокаку бр. 819.

Препоручујем своје гласовире, пијанина, оргуље и хармонијуме исвиране и нове. Израђујем разне дрвене инструменте. Дугачки гласовири скраћују се. Извршујем поправке и примам се удешавања гласовира. У месту удешавам гласовире за 2 фор. хонорара. Гласовири се позајмљују од 4 фор. па на више. Старе гласовире измењујем са новима. Непотребне гласовире тражим да купим.

Август Клужински,
из Будимпеште, фабрикант гласовира и хармонијума у Н. Саду.
1—

БЕРМЕТА

ПРАВОГ СРЕМСКОГ
БЕРМЕТА

са грожђем по — — фор 16.—
а чисто оточеног — — фор. 30.—

може се добити код

ПАЈЕ АРСЕНИЋА
У ИЛОКУ (У СРЕМУ.)

Бурад рачунам по набављеној цени и примам иста опет по урачунатој цени **франко** натраг. 9—10

ПРАВОГ СРЕМСКОГ БЕРМЕТА.

БЕРМЕТА БЕРМЕТА

КОСТА СТОЈАНОВИЋ
ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,
у лебарској улици, у кући г. Живка ђурића поред срп. нар. позоришта
препоручује своје сложиште свију врста
ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА („ШПОРХЕРТА“)
И ФУРУНА ЗА КОТЛОВЕ
ПОД ГАРАНЦИЈОМ
као и нову повлашћену врсту
СТОЛНИХ ОГЊИШТА ОД ПЛЕХА
И КАЉЕВИМА ОБЛОЖЕНИХ

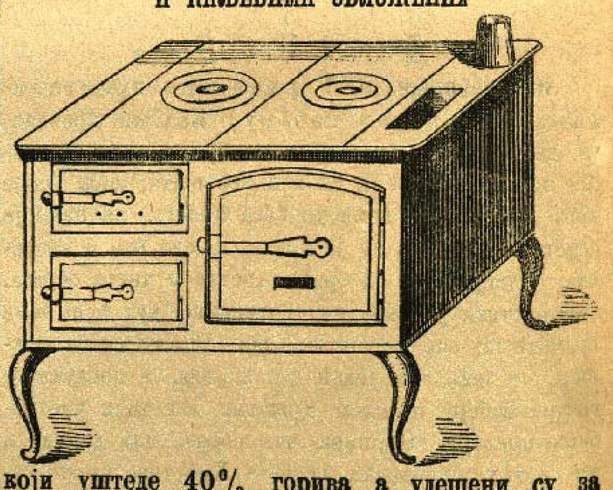

који уштеде 40% горива а удешени су за угљен-брикет. — Прима и извршује сваки **браварски посао на грађевини, ограде порте, гробова** по **најновијем укусу а најјефтинијој цени**, исто тако и све **оправке са најсолиднијом израдом. Има и ДВА ЦРКВЕНА ЧИРАКА на три крака лепо израђена, 5 шуха висине, готови.** 13 16

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Лаза Нанчић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.